

IMPORTÁRUK KARBONINTENZITÁSA

- Kibocsátásáthelyezés (carbon leakage) akkor következik be, amikor az európai uniós székhelyű cégek intenzív szén-dioxid kibocsátású termelésüket egy éghajlatpolitikai szempontból kevésbé szigorú országba helyezik át; vagy amikor egy, az Európai Unióban gyártott terméket egy nagyobb szén-dioxid kibocsátású import termék helyettesít ([European Commission 2025](#)).
- Az EU kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) a hatálya alá tartozó létesítmények üvegházhatásúgáz-kibocsátására, az importáruk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus (CBAM) pedig a hatálya alá tartozó árukra vonatkozik ([Viziné 2023](#)).
- Az EU ETS meghatározza a kiadott kibocsátási egységek felső határát és lehetővé teszi a velük való kereskedelmet; a CBAM nem állapíthat meg mennyiségi korlátokat az importra vonatkozóan ([2023/956/EU](#)).
- CBAM-tanúsítvány: az áruk egy szén-dioxid-tonna-egyenértéknek megfelelő beágyazott kibocsátásához tartozó elektronikus tanúsítvány ([2023/956/EU](#)).
- 2026. január 1-jétől csak az engedéllyel rendelkezők importálhatnak CBAM-termékeket az Európai Unióba ([Eionet 2023](#)).

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a [T/11621.](#) számú törvényjavaslathoz kapcsolódóan bemutatja az importáruk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus alapvető működését és az Európai Unió kibocsátáskereskedelmi rendszerével való kapcsolatát.

Definíció

Importáruk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus (Carbon Border Adjustment Mechanism, **CBAM**): egy olyan jogi eszköz, amely a magas üvegházhatásúgáz-kibocsátó iparágak EU-n kívüli országokban történő termelése ellen (kibocsátásáthelyezés) veszi fel a küzdelmet úgy, hogy ösztönzőket vezet be az Európai Unión kívüli gyártók számára a kibocsátás csökkentése érdekében ([Európai Tanács 2025](#)).

ELŐZMÉNYEK

Az Európai Unió kibocsátáskereskedelmi rendszere

Az Európai Unióban 2003-ban fogadták el az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek Közösségen belüli kereskedelmi rendszeréről szóló irányelvet ([2003/87/EU](#)). A rendszer – melynek közismert neve az **Európai Unió kibocsátáskereskedelmi rendszere** (**Emissions Trading System, ETS**) – 2005-ben indult.

Lényege, hogy az erre kötelezett gazdasági szereplőknek az üvegházhatásúgáz-kibocsátásuknak megfelelő kvótamennyiséget kell vásárolniuk. A kvótákkal kereskedhetnek is, de minden évben egyre kevesebb a számukra kiadott kibocsátási egységek száma, a kvóták ára pedig nő; így az érintett gazdasági szereplőknek érdekesebb kibocsátás-csökkentési beruházásokba fektetni kvóták vásárlása helyett. A rendszer kereskedési fázisokban működik, **jelenleg a negyedik fázis zajlik, amely 2021–2030-ig tart** ([Viziné Csősz Anita 2023](#) – a korábbiakról lásd a [2019/9](#). Infojegyzetet).

A rendszer későbbi felülvizsgálatának célja az volt, hogy alkalmazkodjon a 2019 decemberében elfogadott **európai zöld megállapodás** ([COM\(2019\) 640 final](#) – lásd erről a [2020/52](#). Infojegyzetet) kibocsátáscsökkentési célkitűzéseire. **Ebben a dokumentumban jelent meg először az EU arra irányuló kötelezettségvállalása, hogy 2021-ben előterjeszti a CBAM-et bizonyos kiválasztott ágazatok számára.**

A 2003-as EU ETS irányelv módosítására 2023-ban került sor, amikor az Európai Parlament és a Tanács elfogadta és egymással összhangba hozta az EU ETS-t módosító [2023/959/EU](#) irányelvet és a CBAM-ről szóló [2023/956/EU](#) rendeletet.

A [2023/959/EU](#) irányelv módosító rendelkezései között szerepel többek között az egyéb ágazatokból származó kibocsátások bevonása az EU

ETS hatálya alá, mint például a tengeri közlekedés (2026-tól), az épületek és a közúti közlekedés (2027-től) vagy a települési hulladékégető létesítmények (2028-tól) kibocsátásai. Ezen kívül **előírja, hogy** a rendszer hatálya alá tartozó ágazatoknak **2030-ra** a 2005-ös szinthez képest **62 százalékkal kell csökkenteniük az üvegházhatásúgáz-kibocsátásukat** ([2023/959/EU](#)).

„Irány az 55%!”

Az Európai Unió **2050-re elérendő teljes klímasemlegességének céljáról** szintén 2019 decemberében döntött az Európai Tanács ([EUCO 29/19](#)). A **2030-as** európai uniós klímacélt – **55 százalékos üvegházhatású gáz-kibocsátás csökkentés az 1990-es szinthez képest** – pedig a 2021 júliusában hatályba lépett [2021/1119/EU](#) rendelet tartalmazza. Ezen célkitűzések elérése érdekében az **Európai Bizottság 2021. július 14-én fogadta el az „Irány az 55%!” (Fit for 55) nevű javaslatcsomagot** ([COM\(2021\) 550 final](#)), amely 17 jogszabályi és stratégiai kezdeményezést tartalmaz.

Az Európai Bizottság javaslata, hogy a szén-dioxid-kibocsátás ne úgy csökkenjen, hogy az egyszerűen áthelyeződik a határokon túlra. Az ilyen kibocsátásáthelyezés az EU ETS keretén belüli térítésmentes kiosztással előzhető meg. Ennek kapcsán terjesztette elő az Európai Bizottság az **importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusra** vonatkozó javaslatát az "Irány az 55%" javaslat-csomagban.

Ez a mechanizmus olyan piaci dinamikát vezet be, amely védi az uniós és a globális éghajlatpolitika biztonságát azáltal, hogy csökkenti az üvegházhatásúgáz-kibocsátást, valamint a karbontartalom csökkentésére ösztönzi az érintett ágazatokat ([COM\(2021\) 550 final](#)).

2025 februárjában az Európai Bizottság javaslatot ([COM\(2025\) 87 final](#)) tett a 2023/956/EU rendelet módosítására. A javaslat egyik lényeges pontja az importőrök osztályozása az általuk importált áruk tömege alapján. A jelenlegi szabályozás szerint ([1186/2009/EK rendelet](#) 23. cikke) „elhanyagolható értékű áru”-nak számít az az áru, amelynek tényleges belső értéke küldeményként a 150 euró összértéket nem

haladja meg. Ezt a besorolást alkalmazza a 2023/956/EU rendelet is (2. cikk). **Az Európai Bizottság javaslata szerint a jövőben azok az importőrök, akik 50 tonna/év alatti mennyiségű CBAM hatálya alá tartozó árut importálnak mentesülnek** a rendszer kötelezettségei alól. Mivel ez a mennyiség csak kis mennyiségű üvegházhatású gáz kibocsátását (ÜHG) idézi elő, ezért **az ÜHG kibocsátás 99 százaléka így is a rendszer hatálya alatt maradna** ([COM\(2025\) 87 final](#)).

A CBAM CÉLJA, MŰKÖDÉSE

Az importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusról szóló rendeletet ([2023/956/EU](#)) 2023 májusában fogadta el az Európai Parlament és a Tanács. A mechanizmus végrehajtási rendeletei a következők:

- [2023/1773/EU](#) végrehajtási rendelet a CBAM átmeneti időszakára vonatkozóan;
- [2024/3210 \(XII. 18.\)](#) végrehajtási rendelet a CBAM-nyilvántartás szabályairól;
- [2025/486](#) (III. 17.) végrehajtási rendelet az engedélyezett nyilatkozattevői státusszal összefüggő feltételek és eljárások megállapításáról ([NHKV](#)).

A mechanizmus célja

Az **importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus (CBAM)** a kibocsátásáthelyezési kockázatok kezelése révén hozzájárulhat ahhoz, hogy legkésőbb 2050-ig teljesüljön a klímasemleges Unióra vonatkozó célkitűzés. A CBAM **várhatóan elősegíti a dekarbonizáció szorgalmazását a harmadik országokban is.**

A kibocsátásáthelyezési kockázat kezelésére **az EU ETS-nek is vannak mechanizmusai.** Ez a kibocsátási egységek ingyenes kiosztása, valamint a villamosenergia-árakra vonatkozó kompenzáló pénzügyi intézkedések.

A CBAM célja, hogy az EU ETS meglévő, fent említett mechanizmusai helyébe lépjen úgy, hogy egyenértékű szén-dioxid-árazást biztosítson az importokra és a hazai termékekre egyaránt.

A kibocsátási egységek ingyenes kiosztásának jelenlegi rendszeréről a fokozatos átállás érdekében **fokozatosan vezetik be a CBAM-et**, mellyel egyidőben a CBAM hatálya alá tartozó ágazatokban kivezetik az ingyenes kibocsátási egységeket.

Az ingyenesen kiosztott EU ETS kibocsátási egységek és a CBAM együttes és átmeneti alkalmazása nem eredményezheti azt, hogy az uniós áruk kedvezőbb elbánásban részesüljenek az Európai Unió vámterületére behozott importárakhoz képest.

Az EU ETS és a CBAM közös célja az azonos ágazatokba és árukba beágyazott üvegházhatásúgáz-kibocsátások árának megállapítása, egyedi kibocsátási egységek (EU ETS) vagy tanúsítványok (CBAM) alkalmazásával. Mindkét rendszer szabályozási típusú, és mindkettőt az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének szüksége indokolja ([2023/956/EU](#)).

1. ábra: Az EU ETS és a CBAM közötti különbségek

Forrás: [Infoszolg/2023/956/ EU rendelet](#)

Alkalmazási területe

A [2023/956/EU](#) rendelet I. melléklete ismerteti a mechanizmus hatálya alá tartozó árukat és a hozzájuk kapcsolódó üvegházhatású gázok nevét. A melléklet szerint az alábbi árukra vonatkozik egyelőre a mechanizmus:

- cement,
- villamos energia,
- trágyázószerek,
- vas és acél,
- alumínium,
- hidrogén.

A rendelet értelmében a CBAM termékkörét **2030-ra ki kell terjeszteni az EU ETS minden ágazatára** ([European Parliament 2023](#)).

Működése

A gyártók, az importőrök és a kereskedők CBAM-hez való alkalmazkodásának elősegítése érdekében, **az ingyenes kibocsátási egységek átmeneti fokozatos kivezetésére van szükség**. Az ingyenes kiosztás csökkentését a CBAM-ágazatok esetében az ingyenes kiosztásra vonatkozó **tényező** alkalmazásával kell végrehajtani a CBAM fokozatos bevezetése mellett. Az úgynevezett **CBAM-tényezőt** a [2023/956/EU](#) 2023 októbere (a rendelet hatálybalépése) és 2025 vége közötti időszakban évente egyre növekvő százalékban kell csökkenteni, majd 2034-re teljesen kivezetni. Onnantól nem alkalmazható CBAM-tényező ([2023/956/EU](#) rendelet).

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy **az importőröknek 2026-ban csak a kibocsátásuk 2,5 százalékára kell CBAM-tanúsítványt vásárolniuk**. Ez 2030-ra a kibocsátásuk közel felére (48,5 százalék) nő, 2034-től pedig a teljes kibocsátásukra (100 százalék) szükséges a CBAM-tanúsítvány ([Eionet](#) 2023).

A mechanizmus átmeneti időszaka

A CBAM bevezetésének úgynevezett **átmeneti időszaka** 2023. október 1-jétől 2025. december 31-ig tart. **Ebben az időszakban** az importőröknek vagy a közvetett vámjogi képviselőknek **jelentéstételi kötelezettségük van** az importált áruk mennyiségéről, az azokba beágyazott közvetett és közvetlen kibocsátásokról, valamint ezekért a kibocsátásokért fizetendő szén-dioxid-árról. **A jelentéseket negyedévente kell benyújtani** a naptári év előző negyedévében behozott áruk beágyazott kibocsátásáról, feltüntetve a közvetlen és közvetett kibocsátásokat, valamint a külföldön ténylegesen kifizetett szén-dioxid-árat ([2023/1773/EU rendelet](#), [2023/956/EU rendelet](#)).

MAGYARORSZÁG

Magyarország az importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusról szóló [2023. évi CV. törvény](#) kihirdetésével alkotta meg a 2023/956/EU rendelet szabályainak végrehajtásához szükséges rendelkezéseket. A törvény végrehajtásának egyes szabályairól szóló [602/2023. \(XII. 22.\) Korm. rendelet](#) 2024. január 22-én lépett hatályba. Hazánkban a [Nemzeti Klímavédelmi Hatóság](#) a kijelölt CBAM-hatóság.

ÁLLÁSPONTOK A CBAM RENDSZERRŐL

Az európai döntéshozók CBAM iránti lelkesedését az EU legnagyobb kereskedelmi partnerei (Brazília, Kína, Dél-Afrika) kritikával fogadták a „kereskedelmi

korlátok” bevezetése miatt. Ezen állítások ellenére a jogtudomány hangsúlyozza, hogy a mechanizmus összhangban van a Kereskedelmi Világszervezet (World Trade Organisation, WTO) meglévő jogrendszerével. Egy négy országra (Németország, Magyarország, Egyesült Királyság, Svájc) kiterjedő, másfél év alatt elvégzett lakossági felmérés eredménye, hogy **erős az elégedetlenség a mechanizmus következményeként megnövekvő árakkal szemben**, és a munkahelyek védelmének kilátásba helyezése is kevésbé növeli a CBAM-támogatottságot. A foglalkoztatási hatások azonban akkor váltak fontosabbá, amikor azt kérték a felmérésben résztvevőktől, hogy a karbonadó hatásait egész országukra, ne pedig a saját életükre vonatkozóan értékeljék ([Environmental Research Letters](#) 2024).

Források:

- [2023. évi CV. törvény](#) az importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusról
- A Nemzeti Klímavédelmi Hatóság (NHKV) [honlapja](#)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) [2023/956](#) rendelete (2023. május 10.) az importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus létrehozásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) [2023/959](#) irányelve (2023. május 10.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Unión belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK irányelv, valamint az üvegházhatású gázok uniós kibocsátáskereskedelmi rendszeréhez piaci stabilizációs tartalék létrehozásáról és működtetéséről szóló (EU) 2015/1814 határozat módosításáról
- [Environmental Research Letters](#) (2024): Distributional consequences shape public support for the EU carbon border adjustment mechanism: evidence from four European countries
- European Environment Information and Observation Network ([Eionet](#)) (2023): Trends and projections in the EU ETS in 2023. The EU Emissions Trading System in numbers. December 2023
- [Európai Tanács](#): „Irány az 55%!”: az EU elképzelése az EU-n kívüli kibocsátás kezelésére.
- [European Parliament](#) (2023): Carbon border adjustment mechanism. At a glance. Fit for 55 explainer.
- [Green Policy Center](#) (2022): Az „Irány az 55!” (Fit for 55) uniós jogszabály-csomag Magyarországra gyakorolt hatásainak elemzése. 2022. január
- [Magyar Energiahatékonysági Intézet](#) (MEHI) (2023): Fit for 55 és az energiaszegénység
- Viziné Csósz Anita (2023): Az EU Kibocsátáskereskedelmi Rendszer és a CBAM (Szén-dioxid Határkiegyeplési Mechanizmus) rövid áttekintése. [Beton újság](#), 2023 (1.)